

СПАЛАХ РІЗДВЯНОЇ ЗВІЗДИ

Людмила ГЕРУС

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5931-3816>

кандидатка мистецтвознавства,

старша наукова співробітниця,

завідувачка відділу народного мистецтва,

Інститут народознавства НАН України,

відділ народного мистецтва,

проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,

e-mail: ludmilagerus@gmail.com

Творці різдвяних зізд.

**Автори-упорядники Ковальчук Дарія,
Новак Богдан, Дзвоник Надія, Гризлюк
Юлія. Львів: Вид.-во «Растр-7».
2021. 432 с.: іл.**

Соціокультурна роль краєзнавства нині не викликає жодних сумнівів. Краєзнавство виступає в ролі потужного культуротворчого чинника, сприяє розвитку національного почуття, любові до рідного краю тощо. Іван Франко у краєзнавстві вбачав не лише засіб наукового пізнання краю, а й «перший ступінь, першу прикмету раціональної освіти» та виховання приналежності до «живого свідомого і об'єднаного організму» [1, с. 117—119].

Книга краєзнавчого спрямування, авторами-упорядниками якої є Дарія Ковальчук, Богдан Новак, Надія Дзвоник та Юлія Гризлюк, присвячена мало висвітленій у науковій та науково-популярній літературі темі — зіздарству. Її вихід спричинили чисельні матеріали, зібрані авторами впродовж тривалого часу на Львівщині. Істотним інформативним джерелом для її створення стали фестивалі «Спалах різдвяної зізди», які з 2007 року щорічно відбуваються у м. Львові.

У книзі цілком слушно зроблено спробу відшукати витоки явища — зіздарства на основі текстів Святого письма (о. Тарас Жеплинський). Окрему увагу в ній звернено також на образ зорі як один із ключових в українських колядках та колядах — «провісницю гарної новини та провідницю до Ісуса, яка водночас кожного веде до свого покликання, зірку як абсолютну красу та гармонію Божого космосу», що «так злагоджено увійшли в нашу культуру, так благодатно прийнялися на цьому ґрунті й проросли новими значеннями» [2, с. 14] (к. філол. н., с. н. с. Інституту народознавства НАН України Надія Пастух).

Значну частину книги займає розділ, у якому зібрано раніше опубліковані у періодиці та інших виданнях статті про зіздарство, переважно Львівщини.

У книзі запропоновано класифікацію різдвяних зізд за формою, конструкцією, розмірами, наявністю ефектів, функціональними особливостями тощо (Дарія Ковальчук).

Прикладне значення має розділ, у якому детально, з кресленнями, замальовками та фотофіксаціями, подано описи технологічних процесів виготовлення різдвяних зірок різних типів (з альбому «Народне мистецтво» Володимира Шагали, а також методичні вказівки Зоряни Степанишин і Зої Богдан, Петра Новака і Богдана Новака).

Вагомо у книзі представлено укладений на основі індивідуальних пошуків авторів реєстр, до якого увійшли творчі біографії та фото майстрів різдвяних зізд, популяризаторів зіздарства, учасників

ходи звiздарiв на фестивалi «Спалах рiздвяноi звiзди». Довiдкувiю iнформацiю про звiздарство продовжує перелiк державних органiв влади та органiзацiй, закладiв освiти та культури, громадських товариств, якi проводять дiяльнiсть з популяризацiї рiздвяних звiзд (Дарiя Ковальчук). У книзi також опублiковано облiкову картку елемента нематерiальної культурної спадщини звiздарства, яке у нинiшньому часi локалізується у селах Колодно, Печихвости, Зимна Вода, Сокiльники, Виннички, Жидятичi, Гамалiївка, Старий Яричiв на Львiвщинi, складену з метою внесення звiздарства до Нацiонального перелiку елементiв нематерiальної культурної спадщини України.

Окремого схвалення заслуговує iлюстративна частина книги, яка доповнює та полегшує сприйняття тек-

стiв, репрезентуючи вiзуальний ряд — рiздвянi звiзди, поштовi листiвки iз зображеннями рiздвяних звiрок. У фотофiксацiях документiв, фактiв (грамоти, дипломи, календарi, Посвята в звiздарi i т. д.) представлена iсторiя фестивалю «Спалах рiздвяноi звiзди»

Книга є бiблiо-бiографiчною за жанром — умищує опублiкованi ранiше статтi та подає творчi бiографiї майстрiв рiздвяних звiзд, популяризаторiв звiздарства, учасникiв ходи звiздарiв пiд час фестивалю «Спалах рiздвяноi звiзди» у Львовi, а також iншi довiдковi матерiали, що мають iнформативно-ознайомлювальне i популяризацiйне значення.

Поданi у книзi матерiали переконливо засвiдчують важливу роль звiздарства як явища етнiчної культури українцiв. Особливу цiннiсть цiєї працi становлять вiдомостi про носiїв та вiд носiїв етнокультурної спадщини, яку авторам вдалося зiбрати, в тому числi пiд час польових обстежень, та подати в одному виданнi.

Книга «Творцi рiздвяних звiзд» авторiв-упорядникiв Дарiї Ковальчук, Богдана Новака, Надiї Дзвоник, Юлiї Гризлюк як вагоме джерело рiзнобiчної iнформацiї про звiздарство буде корисною для фахiвцiв та широкого кола шанувальникiв української культури. Вихiд її, сподiваємось, активiзує iнтерес до ґрунтовного наукового вивчення цього iстотного явища культури українцiв.

1. Франко І. Галицьке краєзнавство. Зiбрання творiв: у 50 т. Т. 46. Кн. 2: *Историчні праці (1891–1897)*. Упоряд. та комент. В.О. Гавриленка та iн.; ред. Я.Д. Исаяевич, В.Г. Сарбей. Київ: Наукова думка, 1986. 438 с.
2. *Творцi рiздвяних звiзд*. Автори-упорядники Ковальчук Дарiя, Новак Богдан, Дзвоник Надiя, Гризлюк Юлiя. Львiв: Вид.-во «Растр-7». 2021. 432 с.: iл.